
МІЖНАРОДНЕ ПРАВО
І ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОНАВСТВО

УДК 341.223.2

О. В. ЗАДОРЖНИЙ

**ПРАВОМІРНІ ПІДСТАВИ ЗМІНИ НАЛЕЖНОСТІ
ДЕРЖАВНОЇ ТЕРИТОРІЇ ЗА СУЧАСНИМ МІЖНАРОДНИМ
ПРАВОМ І АНЕКСІЯ КРИМУ РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ**

Розглянуто правомірні підстави зміни належності державної території за сучасним міжнародним правом порівняно з діями Російської Федерації відносно території України. Зроблено висновок про відсутність правових підстав вважати входження Криму до складу РФ в якості сецесії, а діям агресора нада кваліфікація – анексія території півострову.

Ключові слова: анексія, принцип територіальної цілісності держав, правомірні підстави зміни належності державної території, окупація, агресія, Автономна Республіка Крим.

Задорожний А.В. Правомерные основания изменения принадлежности государственной территории согласно современному международному праву и аннексия Крыма Российской Федерацией

Рассмотрены правомерные основания изменения принадлежности государственной территории согласно современному международному праву в сравнении с действиями Российской Федерации в отношении территории Украины. Сделан вывод об отсутствии правовых оснований считать вхождение Крыма в состав РФ в качестве сепаратизма, а действия агрессора квалифицированы как аннексия территории полуострова.

Ключевые слова: аннексия, принцип территориальной целостности государств, правомерные основания изменения принадлежности государственной территории, оккупация, агрессия, Автономная Республика Крым.

© ЗАДОРЖНИЙ Олександр Вікторович – кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Zadorozhnyi Oleksandr. A.V. Lawful reasons to change the title for the state territory under modern international law and the annexation of the Crimea by the Russian Federation.

Considered legitimate reasons to change title for the state territory under modern international law and compared them with the actions of the Russian Federation in Ukraine. Concluded that there is no legal reason to consider joining the Crimea to Russia as secession, and the actions of the aggressor provided only possible qualification – the annexation of the peninsula.

Key words: *annexation, the principle of territorial integrity of states, legitimate reason to change title for the state territory, occupation, aggression, ARC.*

Агресивна війна Російської Федерації проти України почалася анексією Автономної Республіки Крим в березні 2014 року. Міжнародне співтовариство не визнало правових наслідків цих дій РФ, однак юридичні дискусії продовжуються. Річниця анексії спровокувала чергову хвилю «аргументів». З погляду РФ, приналежність Криму – «колишньої» частини території нашої держави змінено і вона є одним із суб'єктів федерації. Оцінки дотримання чи порушення Росією принципу територіальної цілісності залежить, по-перше, від того, чи відповідали її дії, спрямовані на зміну статусу півострова, визначеним міжнародним правом правомірним способом зміни приналежності території, і, по-друге, від того, як вони співвідносяться із обов'язками держав, закріпленими вказаним міжнародно-правовим принципом. Очевидно, що ці два аспекти тісно взаємопов'язані. Звідси сформульована і **мета цієї статті** – проаналізувати один з аспектів вказаної проблеми, а саме – правомірні способи зміни належності державної території і порівняти існуючі моделі з фактичними обставинами подій, що мали місце в Криму в березні 2014 року.

Звертаючись до наявних праць з цієї проблематики, відзначимо роботи Л. Оппенгейма¹, Дж. Кроуфорда², А. Абасса³, Е. Амоса та Б. Брайта⁴, Е. Дея⁵, Дж. Сакса⁶, Е. Лейбовіца⁷, М. Веллера⁸, з-поміж досліджень, присвячених подіям у Криму – К. Волтера⁹, А. Петерс¹⁰, Ю. Відмара¹¹, Г. Вельямінова¹², О. Хлестова¹³, В. Томсінова¹⁴, В. Толстих¹⁵, авторів колективної монографії «Українська Революція гідності, РФ і міжнародне право»¹⁶. Зауважимо, що представники науки міжнародного права (окрім представників російської доктрини) дотримуються позиції про відсутність правомірних підстав зміни територіальної приналежності Кримського півострова і протиправність дій Російської Федерації.

Переходячи до викладу основного матеріалу, слід вказати, що міжнародне право передбачає кілька випадків правомірності набут-

тя території: 1) зміни, пов'язані із природними процесами (акреція); 2) передання території за взаємною згодою держав (цесія); 3) поділ держави за згодою суб'єктів, з яких вона складається (втім, йдеться не про набуття території, а про припинення існування держави-попередниці та появу держав-наступниць як суб'єктів міжнародного права); 4) зміна приналежності території за рішенням уповноваженого судового міжнародного органу (ад'юдикація); 5) отримання суверенітету над територією за давністю володіння; 6) реалізація міжнародно-правового принципу самовизначення (сецесія, вихід частини території зі складу держави); 7) об'єднання двох або більше держав в одну чи входження однієї держави до складу іншої.

1. Акреція відбувається тоді, коли внаслідок природних подій територія держави збільшується. Якщо ці процеси мають місце явно в межах територіального суверенітету однієї держави, проблем зазвичай не виникає¹⁷. Наприклад, коли у 1986 р. відбулось виверження вулкану у Тихому океані в межах територіальних вод Японії і виник новий острів, Велика Британія визнала його територією Японії. Водночас, приналежність острову, що виник внаслідок циклону на річковому кордоні між Індією та Бангладеш у 1970 р.¹⁸, досі є предметом спору. У випадку зміни течії ріки, якою проходить міждержавний кордон, питання приналежності вирішується залежно від того, наскільки значною є зміна і чи відбулась вона внаслідок дій держави (авульсія). Втім, ці проблеми є порівняно незначними у відносинах держав.

2. Зміни територіальної приналежності за взаємною згодою держав (цесія). Держава може ухвалити таке рішення, керуючись різними мотивами – політичними, економічними, господарськими. Ключовий фактор, що характеризує цесію – наявність угоди між сторонами про передання територій, яка повинна відповідати принципам міжнародного права та вимогам, що висувуються до міжнародних договорів. Прикладами цесії є передання Францією Сполученим Штатам у 1803 р. Луїзіани, продаж Росією США у 1867 р. Аляски, безоплатне передання Австрією Італії в 1866 р. Венеції, продаж Данією США в 1917 р. деяких з Віргінських островів; до них відносять і передання Китаєм Гонконгу (Нанкінський договір 1842 р.) та Коулуну (Пекінська конвенція 1864 р.) Великій Британії, Тайваню та Пескадорських островів Японії (Сімоносекський договір 1895 р.)¹⁹ тощо.

Інколи держави для підвищення ефективності господарського управління обмінюються певними незначними територіями

(договори СРСР із Польщею 1951 р. та Іраном 1954 р.)²⁰. У 2002 р. Україна передала Молдові 450 метрів берегової лінії на Дунаї, завдяки чому остання отримала можливість побудувати морський порт Джурджулешти²¹.

3. Поділ держави. Класичним прикладом такого поділу є події в Чехословаччині²². Сторони (Чехія та Словаччина) погодились на поділ держави при укладенні угод, які визначили основні засади їхніх двосторонніх відносин²³. ЧСФР завершила своє існування відповідно до міжнародного права. Жодна з нових держав – ані Чеська, ані Словацька Республіка, не здійснила правонаступництво щодо первісного суб'єкта міжнародного права – Чехословаччини (і не претендувала на це). За взаємною згодою вирішені питання щодо державного кордону і розподілу федеративної власності, останнє відбувалося в основному відповідно до кількості населення суб'єктів федерації²⁴.

Так само правомірним був і розпад Союзу РСР. Попри нинішні спекуляції деяких представників РФ, цей процес пройшов із дотриманням принципу територіальної цілісності, бо відбувся шляхом укладення договору про припинення існування СРСР суб'єктами, які заснували Союз – Договору про утворення СНД від 8.12.1991 р.²⁵ 21.12.1991 р. в Алма-Аті підписано протокол до цієї угоди, яким передбачено, що СНД утворюють всі держави – колишні республіки Союзу РСР, окрім Грузії, Литви, Латвії та Естонії²⁶; чинні на момент розпаду Конституція Радянського Союзу 1977 р.²⁷ і Закон СРСР «Про розмежування повноважень між Союзом РСР і суб'єктами федерації» 26.04.1990 р.²⁸ передбачали право республік на вихід з його складу. Попередньо у республіках СРСР пройшли референдуми, які засвідчили прагнення їхніх народів до незалежності (в Україні він відбувся 1.12.1991 р.), результати референдумів були визнані усіма іншими суб'єктами Союзу РСР.

В Угоді про створення Співдружності Незалежних Держав від 8.12.1991 р. вказано (ст. 5), що сторони визнають і поважають територіальну цілісність одна одної і недоторканність існуючих кордонів у рамках Співдружності²⁹. Подібні положення відображені в Алма-атинській декларації держав СНД від 21.12.1991 р.³⁰, Декларації про дотримання суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості кордонів держав-учасниць Співдружності від 15.04.1994 р.³¹, низці україно-російських міждержавних договорів.

Відповідність вказаних подій принципу територіальної цілісності цілком усвідомлювалась світовою спільнотою, яка визнала

колишні республіки Союзу РСР незалежними державами. Водночас, передбачались вимоги до них, якими обумовлювалось визнання: у Декларації Європейського Союзу про керівні принципи визнання країн у Східній Європі і Радянському Союзі 1991 р. вказано, що визнання можливе, серед іншого, лише при повазі до положень Статуту ООН і зобов'язань, передбачених Заключним актом НБСС 1975 р. і Паризькою хартією 1990 р.; повазі до непорушності всіх кордонів, які можуть бути змінені тільки мирним шляхом і за взаємною згодою; відданості зобов'язанням врегулювати шляхом домовленостей, у відповідних випадках – через звернення до арбітражу, всіх питань, що стосуються правонаступництва держав і регіональних спорів³².

4. Ад'юдикація – розв'язання проблем суверенітету над територією міжнародними судовими органами. Передбачає взаємну згоду держав – сторін спору, згідно з якою вони звертаються до органів, чії рішення обов'язкові для сторін³³. Прикладами ад'юдикації є, зокрема, рішення Міжнародного Суду ООН. Інколи (не безспірно) до прикладів ад'юдикації відносять рішення міжнародних організацій щодо територій, наприклад рішення Генеральної Асамблеї ООН 1950 р. про передачу Ефіопії території Еритреї (Резолюція Генеральної Асамблеї №390 (V) від 2.12.1950 р. «Еритрея: доповідь Комісії ООН для Еритреї; доповідь Міжсесійного комітету Генеральної Асамблеї по доповіді Комісії ООН для Еритреї»)³⁴.

5. Набуття території за давністю володіння можливе придовготривалому, добросовісному, безперервному володінні або користуванні територією (*possessio longa, continua, et pacifica, nec sit litigima interruptio* – «володіння довготривале, мирне, без переривання»)³⁵,^{xxv} що відкрито здійснюється від імені суверена (*à titre de souverain*) та не оспорується³⁶. Держава, що першопочатково мала титул на територію, повинна протягом певного періоду часу погоджуватися (не протестувати) з діями іншої держави із реалізації власного суверенітету над цією територією. Міжнародний Суд ООН посилався на давність володіння у кількох справах, наприклад, у справі про храмовий комплекс Преах Віхеар (Таїланд проти Камбоджі) 1962 р, у 2008 р., при розгляді справи про суверенітет над островом Педра-Бранка/Пулау-Бату-Путех між Сінгапуром і Малайзією. Виносячи рішення по справі про острів Касікілі/Седуду (Ботсвана проти Намібії) 1999 р. МС ООН, навпаки, не прийняв посилання на давність володіння³⁷.

6. Сецесія (відділення) в рамках реалізації народом права на самовизначення може бути визнана правомірною у випадку дотри-

мання низки жорстких вимог – наявність суб'єкту, тобто народу, що має право на самовизначення; належні (виключні) підстави для самовизначення у формі сецесії; відсутність можливостей «внутрішнього самовизначення» у межах існуючої держави; невтручання іноземних держав у процес самовизначення.

7. Ключовим у визначенні правомірності об'єднання держав є вільне вираження їхньої волі шляхом ухвалення рішення про об'єднання уповноваженими органами державної влади. Класичний випадок – об'єднання Німеччини.

Що стосується Кримського півострова, то і офіційним документам, наприклад «Договору про приєднання Криму до Російської Федерації» від 18.03.2014 р., заяві МЗС Росії «Щодо звинувачень у порушенні Будапештського меморандуму» від 1.04.2014 р., «Правовому обґрунтуванню позиції Російської Федерації щодо Криму та України», і заявам керівництва РФ, і роботам з цього питання представників російської доктрини властивий наголос на нібито «реалізації народом Криму права на самовизначення», у процесі якої відбувся вихід зі складу України, утворення незалежної держави і входження нової держави до складу Росії³⁸.

Однак фактичні обставини справи докорінно суперечать цим твердженням, вимогам до правомірності самовизначення у формі сецесії, положенням міжнародно-правового принципу територіальної цілісності. У ніч на 27 лютого 2014 р. озброєні особиста захопили будівлі Верховної Ради та Уряду АР Крим і встановили на них прапори РФ. Нині відомо, що це підрозділи ФСБ Росії³⁹, їхній співробітник І. Гіркін розповів, як силоміць заганяли депутатів кримського парламенту у будівлю та примушували їх ухвалювати «рішення із самовизначення» – про проведення 25.05.2014 р. референдуму щодо розширення повноважень автономії⁴⁰, відставку Ради міністрів АРК, «обрання» нового «голови Ради міністрів Криму» С. Аксьонова, перенесення референдуму і зміну його питань⁴¹. Ці дії «прикривались» озброєними Росією «силами самооборони», «казаками» та іншими найманцями.

З 27.02.2014 р. російські військовослужбовці чинили активні дії з окупації усіх інфраструктурних об'єктів Кримського півострова. 16 березня під контролем військ та інших силових структур РФ відбувся так званий «референдум» про «входження» Криму до складу Росії, і вчинено спробу його надшвидкого – за одну добу! – правового оформлення.

У квітні 2014 р. В. Путін визнав – силові дії на півострові чинила російська армія⁴², у березні 2015 р. оприлюднено тези його теле-

інтерв'ю, в якому Путін зізнається у «початку роботи з повернення Криму» 23 лютого 2014 р., тобто до будь-яких «процедур із самовизначення»⁴³. 26 лютого 2015 р. президент РФ підписав Указ «Про встановлення Дня Сил спеціальних операцій» 27 лютого. В «Російській газеті» відверто зазначено: «...Чому Днем Сил спеціальних операцій обрано 27 лютого, хоча дата створення ССО зовсім інша? Згадайте, що і де відбувалось рік назад. І чим тоді все завершилось»⁴⁴. За інформацією адмірала І. Касатонова, колишнього командувача Чорноморським флотом Росії, «Чорноморський флот зі своїми завданнями впорався – були доставлені «ввічливі люди», з 27 на 28 лютого була узята Верховна рада Криму...«Ввічливі люди» – це армійський спецназ». Розкриваючи деталі, Касатов процитував генерал-полковника Волкова: «Проведене блискуче зосередження засобів і сил спеціального призначення в Криму із застосуванням маскувальних заходів, несподіваних для українців, а також широкий набір заходів із завчасної дезінформації супротивника»⁴⁵.

Відповідно до міжнародного права «самовизначенням народу» аж ніяк не можуть бути дії, які передбачають керівництво іноземних збройних сил та підрозділів спецслужб. Зображення російською владою процесів у Криму як таких, що відбувались у два етапи: перший – сецесія та створення Республіки Крим і другий – прийняття та входження цієї нової держави до складу РФ не мають фактичних та правових підстав. «Республіка Крим» не мала можливості отримати незалежну публічну владу, що є однією з необхідних вимог для визнання державності⁴⁶. Про відсутність навіть наміру здійснювати державний суверенітет свідчать і самі положення Декларації про незалежність Криму, і практично одночасне проведення «референдуму» 16.03.2014 р., проголошення його результатів 17.03.2014 р., ухвалення російським парламентом рішень про «приєднання» півострова, укладення «Договору про входження до складу Російської Федерації» 18.03.2014 р., і повна підпорядкованість «влади Криму» силовим структурам РФ. При цьому, «Республіка Крим» не могла відповідати жодній з міжнародно-правових вимог визнання утворення незалежною державою, навіть при розгляді максимально широкого їхнього переліку⁴⁷.

Так само відсутні будь-які виключні обставини, з якими міжнародно-правові норми пов'язують правомірність сецесії (грубі та масові порушення прав людини, агресія держави проти певного народу), не йдеться і про інші умови – наявність на території окре-

мого народу, тобто суб'єкта самовизначення; неможливість «внутрішнього самовизначення»; фактичне визнання співтовариством держав.

Отже, міжнародно-правовий аналіз подій у Криму 2014 р. доводить, що Російська Федерація не отримала суверенітет над півостровом відповідно до жодного із передбачених міжнародним правом способів набуття території. Натомість відбулась військова окупація та анексія Криму. При цьому Росією порушено практично усі обов'язки держав, передбачені принципом територіальної цілісності, та її ж міжнародно-правові зобов'язання, зокрема, за Статутом ООН, Гельсінським заключним актом НБСЄ, ст. 5 Угоди про створення Співдружності Незалежних Держав 1991 р., п. 2 Будапештського меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї 1994 р., ст. 2 Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною та Російською Федерацією 1997 р., Договором про українсько-російський державний кордон 2003 р.

1. *Оппенгейм Л.* Международное право / Оппенгейм Л. – Т. I. Полутом 2. – М., 1949. – 442 с. **2.** *Crawford J.* Brownlie's Principles of Public International Law / J. Crawford // Oxford University Press. – 2012. – P. 240. **3.** *Abass A.* Complete International Law: Text, Cases, and Materials / A. Abass // Oxford University Press. – 2014. – 759 p. **4.** *Amos E.* Teachings on Basic Topics in Public International Law / E. Amos, B. Bright. – 2014. – 420 p. **5.** *Day A. J.* Border and Territorial Disputes / Day A. J. – 2nd edition. – London, 1987. – 332 p. **6.** *Sax J.* The Accretion/Avulsion Puzzle: Its Past Revealed, Its Future Proposed / J. Sax // Tulane Environmental Law Journal. – 2009. – № 23. – P. 305. **7.** *Leibowitz A. H.* Defining Status: A Comprehensive Analysis of United States Territorial Relations / A. H. Leibowitz // Martinus Nijhoff Publishers. – 1989. – 757 p. **8.** *Weller M.* Contested Statehood Kosovo's Struggle for Independence / M. Weller // Oxford University Press. – 2009. – 352 p. **9.** *Walter C.* Poscript: Self-Determination, Secession, and the Crimean Crisis / Christian Walter, von Ungern-Sternberg A., Abushov K. Self-Determination and Secession in International Law // Oxford University Press, 2014. – P. 293-313. **10.** *Peters A.* Sense and Nonsense of Territorial Referendums in Ukraine, and Why the 16 March Referendum in Crimea Does Not Justify Crimea's Alteration of Territorial Status under International Law [Електронний ресурс] / Сайт «European Journal of International Law». – Режим доступу : <http://www.ejiltalk.org/sense-and-nonsense-of-territorial-referendums-in-ukraine-and-why-the-16-march-referendum-in-crimea-does-not-justify-crimeas-alteration-of-territorial-status-under-international-law/> **11.** *Vidmar J.* Statehood as a Politically Realised Legal Status. Guest Lecture at Case Western Reserve University School of Law on 21 April 2014 / Vidmar // Case Western Reserve University School of Law. – 2014. – 9 p. **12.** *Вельяминов Г.* Воссоединение Крыма с Россией: правовой статус / Г. Вельяминов // Государство и право. – 2014. – № 9. –

С. 12-18. **13.** Хлестов О. Украина: право на восстание [Электронный ресурс] / Хлестов О. / Сайт «Международный правовой курьер». – Режим доступа : www.inter-legal.ru/ukraina-pravo-na-voosstanie **14.** Томсинов В. «Крымское право» или Юридические основания для воссоединения Крыма с Россией / В. Томсинов // Вестник Московского университета. Серия 11 «Право». – 2014. – № 2. – С. 3-32; Томсинов В. Международное право с точки зрения воссоединения Крыма с Россией / В. Томсинов // Законодательство. – 2014. – № 7. – С. 12-18. **15.** Толстых В.Л. Воссоединение Крыма с Россией: правовые квалификации / В.Л. Толстых // Евразийский юридический журнал. – 2014. – № 5 (72). – С. 40-46. **16.** Українська Революція гідності, РФ і міжнародне право» – К. І. С. – 2014. – 1016 с. **17.** Amos E., Bright B. Цит. праця.– Р. 297. **18.** Day A. J. Border and Territorial Disputes / Day A. J. – 2nd edn. – London, 1987. – Р. 277. **19.** Verzijl J. H. W. International Law in Historical Perspective / J.H.W. Verzijl // Brill Archive. – 1970. – Vol. III.– Р. 4. **20.** Клименко Б. Государственные границы – проблема мира / Клименко Б. –М. : Международные отношения, 1964. – С. 63. **21.** Кравченко В. Дорога дорогого варта / В. Кравченко // Дзеркало тижня. – 22.01.2010. **22.** Skalnik L.The Czechand Slovak Republics. Nationversus state / L. Skalnik // Westview Press.– 1997. – Р. 129-132. **23.** Stein E. Out of the Ashes of a Federation, Two New Constitutions / E. Stein // American Journal of Comparative Law. – 1997. – № 45. – Р. 45. **24.** Водичка К. Раздел Чехословакии – десять лет спустя / К. Водичка // Социологические исследования. – 2003. – №10.– С. 134. **25.** Угода про створення Співдружності Незалежних Держав від 8.12.1991 р. // Зібрання чинних міжнародних договорів України. – 1992. – № 1. – С. 290. **26.** Protocol to the Agreement Establishing the Commonwealth of Independent States, Dec. 21, 1991 // I. L. M. – 1992. – № 31. – Р. 147. **27.** Конституция (Основной Закон) Союза Советских Социалистических Республик (Принята на внеочередной седьмой сессии Верховного Совета СССР девятого созыва 7 октября 1977 г.) // Очерк истории Советской Конституции. – М., Политиздат, 1987. – С. 238. **28.** О разграничении полномочий между Союзом ССР и субъектами федерации : Закон СССР от 26.04.1990 // Ведомости Съезда народных депутатов СССР и Верховного Совета СССР. – 1990. – № 19. – Ст. 329. **29.** Угода про створення Співдружності Незалежних Держав від 8.12.1991 р. // Зібрання чинних міжнародних договорів України. – 1992. – № 1. – С. 290. **30.** Алма-Атинская Декларация (Алма-Ата, 21 декабря 1991 г.) [Электронный ресурс] / Сайт «Исполнительный комитет Содружества Независимых Государств». – Режим доступа : <http://www.cis.minsk.by/page.php?id=178/> **31.** Декларация о соблюдении суверенитета, территориальной целостности и неприкосновенности границ государств-участников Содружества Независимых Государств (Москва, 15 апреля 1994 года) // Информационный вестник Совета глав государств и Совета глав правительств СНГ «Содружество». – 1994. – №1. **32.** Declaration on the 'Guidelines on the Recognition of New States in Eastern Europe and in the Soviet Union' (16 December 1991) [Электронный ресурс] / Сайт «European Journal of International Law». – Режим доступа : <http://207.57.19.226/journal/Vol4/No1/art6.html> **33.** Sovereignty. Methods of Acquiring Sovereignty [Электронный ресурс] / Сайт «Taiwan Documents Project». – Режим доступа : <http://www.taiwandocuments.org/sovereignty.htm> **34.** Weldeyesus W. The 390 Resolution of The United Nations Assembly / W. Weldeyesus // Ministry of Information of Eritrea. –

2010. – 2 р. **35.** *Legal Definition of Prescription* [Електронний ресурс] / Сайт «Lectric Law Library». – Режим доступу : <http://www.lectlaw.com/def2/p146.htm>

36. *Abass A. Complete International Law: Text, Cases, and Materials* / A. Abass // Oxford University Press. – 2014. – Р. 318-319. **37.** *Kasikilil/Sedudu Island (Botswana/Namibia). Judgment* // I. C. J. Reports. – 1999. – Р. 1045. **38.** *Правовые обоснования позиции России по Крыму и Украине* // Министерство иностранных дел Российской Федерации. – 27.10.2014. – 18 с. **39.** *Липский А.* «Представляется правильным инициировать присоединение восточных областей Украины к России» / А. Липский // Новая газета. – 25.02.2015; *Клименко А.* Крым: анатомия аннексии. Часть 1 / А. Клименко // Центр журналистских расследований. – 8.12.2014. – 5 с. **40.** *Гиркин:* Мы насильно сгоняли депутатов Крыма голосовать за отделение от Украины // Сообщение Укринформ. – 25.01.2015. **41.** *Кримський парламент проголосував за референдум і відставку уряду* // Дзеркало тижня. – 27.02.2014. **42.** *Путин признал «зеленых человечков» в Крыму, но не власти в Киеве* [Електронний ресурс] / Сайт РИА «Новости». Режим доступу : <http://ria.ru/politics/20140417/1004350739.html> **43.** *Путин признал, что заранее готовил аннексию Крыма – спасал Януковича* [Електронний ресурс] / News.ru. Режим доступу : <http://rus.newsru.ua/world/10mar2015/kakannexiroval.html> **44.** *Птичкин С.* Вежливые люди получили свой День / С. Птичкин // Российская газета. – 27.02.2015. **45.** *Адмирал Касатонов* заявил, что НАТО не успела год назад отследить блокировку украинских частей // Московский комсомолец. – 13.03.2015. **46.** *Walter C.* *Poscript: Self-Determination, Secession, and the Crimean Crisis* // Christian Walter, von Ungern-Sternberg A., Abushov K. *Self-Determination and Secession in International Law* // Oxford University Press, 2014. – Р. 306. **47.** *Холина Е.* *Формы и критерии признания государств* / Е. Холина // Пробелы в российском законодательстве : Юридический журнал. – №3. – 2012.

Zadorozhnyi Oleksandr. Lawful reasons to change the title for the state territory under modern international law and the annexation of the Crimea by the Russian Federation.

Modern International law provides several legal procedures to change the title for the state territory: 1) changes associated with natural processes (accretion); 2) transfer of territory by mutual agreement of states (assignment); 3) division of the country with the consent of the countries, of which it is composed (though this is not about acquiring territory, and the demise of the predecessor State and the emergence of successor states as subjects of international law); 4) changing the title for the territory by the decision of the court or authorized international entity (adjudication); 5) obtain sovereignty over territory by prescription ownership; 6) implementation of the international law principle of self-determination (secession out from the state); 7) the union of two or more States or inclusion of one state (country) to the other.

As for the Crimean peninsula, even official Russian documents such as the “Treaty on the joining of Crimea to the Russian Federation” dated 03.18.2014, Russian Foreign Ministry statement, “As for the charges of violating the Budapest Memorandum” dated 04.01.2014, “Legal justification for the positions of Russia Federation for Crimea and Ukraine”, are claiming “people of Crimea realization of the right to self-determination”, which took place during the withdrawal of Crimea

from Ukraine, the formation of an independent state and a new entry to the Russian Federation.

However, the actual circumstances radically contradict this statement, the requirements for self-determination in the form of legality of secession, the provisions of the international law principle of territorial integrity.

According to international law, “self-determination” can not be actions that involve management of foreign armed forces units and special services. Russian authorities are trying to show that in Crimea processes of «self-determination» took place in two stages: first – secession and the creation of Republic of Crimea and the second – entry of the new state to the Russian Federation. “The Republic of Crimea” had to obtain an independent public authority that which is necessary requirement for recognition of statehood. The absence of even of the intention of state sovereignty is obvious from the text of the Declaration of Independence of Crimea, and virtually simultaneous “referendum” 16/03/2014. The declaration of the results 03.17.2014 Russian parliament decision about “joining” the peninsula by “Agreement on the European part of the Russian Federation” 03.18.2014. Thus, the “Republic of Crimea” could not meet any of the requirements of the international legal recognition of the formation of an independent state, even when considering the widest list.

Similarly, in Crimea there were no exceptional circumstances which international law attributes to the legality of secession : gross and massive human rights violations, state aggression against certain peoples, inability to “internal self-determination”, de facto recognition of independence by the community of States.

International legal analysis of events in the Crimea in 2014 proves that the Russian Federation has not received sovereignty over the peninsula under any of the methods provided by international law to change the title for the territory. Instead, there was the military occupation and annexation of the Crimea. Thus, Russia violated almost all the obligations of States provided by the principle of territorial integrity and its own international legal obligations, including under the UN Charter, the Helsinki Final Act of the CSCE, of the Agreement establishing the Commonwealth of Independent States, 1991, Budapest Memorandum on Security Assurances in connection with Ukraine’s accession to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons 1994, of the Treaty of Friendship, Cooperation and Partnership between Ukraine and the Russian Federation 1997, the Treaty of Ukraine-Russia state border in 2003.

Key words: annexation, the principle of territorial integrity of states, legitimate reason to change title for the state territory, occupation, aggression, ARC.